

Putovnica za europsku demokraciju

Europski gospodarski
i socijalni odbor

Putovnica za europsku demokraciju

Vaš vodič za aktivno građanstvo u Europskoj uniji

Dobro došli u Europsku uniju (EU), prvu transnacionalnu i participativnu demokraciju u svijetu. Kao državljanin EU-a imate ustavno pravo utjecati na pravila koja se primjenjuju na gotovo 450 milijuna ljudi koji žive na području većem od 4 milijuna km² u 27 država članica. Možda sad mislite: sjajno, no ŠTO trebam učiniti da se moj glas zaista čuje? U ovoj publikaciji Europskog gospodarskog i socijalnog odbora (EGSO) odgovara se na to pitanje. Ovo je vaš vodič za aktivno građanstvo u EU-u.

U tekstu ćete ponajprije na temelju nekih osnovnih pitanja dobiti pomoć i smjernice za korake koje je potrebno poduzeti da se vaš glas čuje. Je li tema kojoj se želite posvetiti uistinu pitanje koje treba riješiti na europskoj

razini, ili je možda preporučljivo ipak početi od lokalne razine? Odlučite li podignuti svoju ideju na europsku razinu, koji je najznačajniji i najuspješniji način da to učinite? Je li dovoljno poslati svojem zastupniku u Europskom parlamentu e-poruku ili možda treba podnijeti predstavku izravno Europskom parlamentu? Zašto se ne biste pridružili organizaciji civilnog društva ili čak političkoj stranci i sami se kandidirali? Odnosno, zašto ne biste organizirali i podupirali europsku građansku inicijativu za utvrđivanje zakonodavnog programa?

Putovnicu za europsku demokraciju, koju je pripremio i napisao Bruno Kaufmann, EGSO je objavio na 24 službena jezika. Svrha je ovog vodiča pomoći vam pri izboru pravog trenutka (kad biste se trebali aktivirati?), suradnika (s kime biste trebali udružiti snage?) i alata (koji raspoloživi participativni instrument iskoristiti?) u pogledu aktivnog građanstva i participativne demokracije u Europskoj uniji.

Vaš glas, vaša Europa, vaša putovnica za europsku demokraciju i aktivno građanstvo!

- 5 | **KRATKI VODIČ**
o aktivnom europskom građanstvu
- 8 | **PUTOKAZ**
za snagu građana i građanki na lokalnoj, regionalnoj,
nacionalnoj i transnacionalnoj razini
- 10 | **MOJ GLAS U EUROPI**
Dobro došli na veliku scenu europske politike
- 12 | **KAKO USPJETI**
Vaša ideja, problem, trenutak, tim i alat
- 14 | **EUROPSKA PITANJA**
od poljoprivrede do istraživanja
- 16 | **PAKET PARTICIPATIVNIH INSTRUMENATA**
Pritužbe, savjeti, savjetovanja, inicijative i drugi načini
- 19 | **VODIČ ZA EGI**
Kako koristiti Europsku građansku inicijativu
- 33 | **TRANSNACIONALNI MOST**
Europski gospodarski i socijalni odbor
- 35 | **DODATNA PODRŠKA**
Podršku možete pronaći svuda – samo je trebate iskoristiti

Vlasnik / vlasnica **Putovnice za europsku
demokraciju** je

.....
(ime i prezime)

.....
(podaci za kontakt)

punopravni građanin / punopravna građanka
(označite po potrebi)

- ☐ općine
- ☐ okruga/regije/pokrajine
- ☐ (ime države)
- ☐ **Europske unije**
- ☐ (drugi politički entitet)
- ☐ (drugi politički entitet)

Još uvijek niste sigurni koji je vaš građanski status? Proverite u svojoj putovnici odnosno nacionalnoj osobnoj iskaznici ili se posavjetujte sa službenikom za informiranje u svojem gradu. Za dodatnu pomoć pri korištenju ove publikacije obratite se na citizensinitiative@eesc.europa.eu.

KRATKI VODIČ

o aktivnom europskom građanstvu

1. Vaša osnovna prava

Status „građanina EU-a“ osigurava četiri vrste političkih prava i sloboda:

- slobodno kretanje, boravak i rad unutar EU-a;
- zaštitu od strane diplomatskih tijela bilo koje države članice tijekom boravka izvan EU-a;
- glasanje i kandidiranje na izborima na lokalnoj razini i razini EU-a u bilo kojoj državi članici;
- sudjelovanje u zakonodavnom postupku EU-a, primjerice podnošenjem predstave Europskom parlamentu ili organiziranjem/ podupiranjem europske građanske inicijative (EGI).

2. Ukratko o povijesti

Znate li što se dogodilo 1. studenoga 1993.? Tog su dana građani svih država članica dobili novi pravni status „građana Europske unije“. Tog je dana (gospodarsku) „Europsku zajednicu“ zamijenila (politička) „Europska unija“. To je bila, i do danas ostaje, prva takva pojava u svijetu i povijesti — nigdje u svijetu građani nemaju transnacionalna prava aktivnog sudjelovanja u oblikovanju zakonodavstva koje vrijedi za sve nacionalne države. Otad su se službena prava na iskazivanje vlastitog mišljenja sustavno učvršćivala te su svoj vrhunac dosegla 2012. uvođenjem europske građanske inicijative (EGI). Taj je instrument dodatno ažuriran 2020. čime su stvorene bolje mogućnosti da se čuje vaš glas.

3. Još niste građanin EU-a?

Postoji samo jedan način da postanete građanin Europske unije. Morate biti ili postati punopravni državljani jedne od (trenutačno) 27 država članica. Drugim riječima, ne možete dobiti taj status ako niste državljani jedne od država članica. Građanstvo EU-a dopunjuje lokalno, regionalno i nacionalno državljanstvo, ali ga ni u kojem slučaju ne zamjenjuje. U sve većem broju država članica građani imaju pravo podupirati građansku inicijativu (osobito EGI) i glasovati na izborima s navršениh 16 godina, dok je u ostalim državama članicama dobna granica 17 ili 18 godina.

►► Saznajte više o minimalnoj dobnoj granici za glasanje i podupiranje EGI-ja u svakoj državi članici na: europa.eu/citizens-initiative/data-requirements_hr.

Aktivirajte se već sada kao građani EU-a!

Informirajte se!

Imate pravo znati što se točno događa u Europskoj uniji, stoga možete zatražiti informacije o gotovo bilo čemu čime se EU bavi. Imate i zakonsko pravo pristupa dokumentima svih institucija EU-a, tj. pravo koje je sadržano u Povelji o temeljnim pravima Europske unije (članak 42.) i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije (članak 15.).

Služba Europe Direct odgovorit će na sva vaša pitanja o EU-u na vašem jeziku (europa.eu/europedirect, tel.: 00 800 6 7 8 9 10 11 (radnim danom 9:00 – 18:00 SEV)). Prvi odgovor trebali biste dobiti u roku od tri radna dana. Usluga uključuje besplatnu dostavu (određenih) publikacija EU-a.

Iznesite svoje mišljenje!

Budući da Europska unija ima velik utjecaj na naš svakodnevni život, važno je znati da postoji zakonska obveza da javni postupak donošenja odluka u EU-u bude otvoren i receptivan. Iz tog su razloga institucije EU-a obvezne održavati „otvoren, transparentan i redovit dijalog“ ([članak 11. stavak 2. Ugovora o Europskoj uniji \(UEU\), poznatog i kao Lisabonski ugovor](#)) i obavljati „šira savjetovanja sa zainteresiranim strankama“ kako bi osigurale „koherentno i transparentno djelovanje Unije“ (članak 11. stavak 3. UEU-a).

►► *Usluga „Iznesite svoje mišljenje“ službena je „pristupna točka“ za tekuća savjetovanja i javne rasprave povezane s postupkom oblikovanja europskih politika. Nakon registracije možete se prijaviti za primanje obavijesti e-poštom i čak dobiti poziv za sudjelovanje u službenom postupku savjetovanja: ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say.*

Sudjelujte!

Europska unija moderna je predstavnička demokracija, u kojoj građani sudjeluju u upravljanju posredno (preko institucija) i neposredno (putem participativnih instrumenata). Temeljne povelje, ugovori i zakoni EU-a u skladu su s člankom 21. Opće deklaracije o ljudskim pravima kojim se propisuje da „svatko ima pravo sudjelovati u upravljanju svojom zemljom neposredno” te se njima prvi put u svjetskoj povijesti to načelo uvodi na transnacionalnoj razini. Drugim riječima, imate svako pravo aktivno sudjelovati u postupku oblikovanja politika EU-a i vaše je sudjelovanje u tom postupku istinski dobrodošlo, primjerice pridruživanjem političkoj stranci zastupljenoj u Europskom parlamentu [europarl.europa.eu], podnošenjem predstave EP-u [petiport.europarl.europa.eu] ili sudjelovanjem u europskim panelima građana i građanki [citizens.ec.europa.eu]. Najmoćnije sredstvo participativne demokracije u EU-u europska je građanska inicijativa [ec.europa.eu/citizens-initiative] koja vam omogućuje da utječete na oblikovanje programa Europske unije.

PUTOKAZ

za snagu građana i građanki na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i transnacionalnoj razini

Dobro došao, supergrađanine / dobro došla, supergrađanko!

Život nije priča zapisana u kamenu. Na vama je, vašim prijateljima i svima nama da iskažemo svoje mišljenje te svoj grad, pokrajinu, zemlju, Europu i svijet učinimo boljim mjestom. Počnimo!

Moje mjesto: općinska razina

Vaš je grad vjerojatno najvažnije mjesto za aktivno građanstvo i participativnu demokraciju. Iako je vaša općina možda najniža razina državne vlasti, ondje se odlučuje o važnim pitanjima kao što su gospodarenje otpadom, lokalna infrastruktura, a katkad čak i osnovnoškolsko obrazovanje i socijalna skrb. Štoviše, lokalna je razina usko povezana sa zakonodavnim instancama na nacionalnoj i europskoj razini te igra ključnu ulogu u provedbi raznih pravila i zakona.

U Europskoj uniji postoji gotovo 100 000 demokratskih jedinica lokalne samouprave, a mnoge su nadležne za ubiranje golemog udjela ukupnog poreza i primjenu raznih participativnih prava građana, bilo posredno (putem političkih stranaka i lokalnih parlamenata), bilo neposredno (inicijative i referendumi).

▶▶ *Raspitajte se kod službenika za informiranje u svojoj lokalnoj upravi u kojem području, kako i kad možete na najbolji način pridonijeti.*

Moja regija: regionalna razina

Između vaše općine i države postoji (u najmanje 25 od 27 država članica) jedna ili više razina regionalne vlasti. Trenutačno postoji oko 1 500 takvih demokratskih jedinica regionalne samouprave diljem EU-a. U nekim federativnim državama članicama pokrajine imaju znatan stupanj suvereniteta, uključujući vlastite ustave, dalekosežne zakonodavne ovlasti i sveobuhvatne porezne prihode, dok u drugim državama članicama EU-a pokrajine/regije uglavnom imaju (neizabranu) administrativnu ulogu.

Ovisno o statusu vaše pokrajine/regije, možete imati više ili manje dalekosežna prava u pogledu političkog sudjelovanja, putem posrednih (političke stranke i lokalni parlamenti) i neposrednih kanala (inicijative i referendumi).

►► *Europski odbor regija [cor.europa.eu] skupština je regionalnih i lokalnih predstavnika Europske unije.*

Moja zemlja: nacionalna razina

Države članice najvažnija su razina upravljanja u Europskoj uniji u pogledu političkih i zakonskih ovlasti te nadzora javnih sredstava. Stoga, kako bi se vaš glas čuo i kako biste mogli utjecati na javni postupak donošenja odluka, neophodno je imati državljanstvo jedne od država članica (ili katkad nekoliko njih).

Dostupnost participativnih političkih prava na nacionalnoj razini znatno se razlikuje među 27 država članica. Dok sve države imaju izborna prava, oko dvije trećine država omogućuje svojim građanima i da podnose vlastite prijedloge putem predstavi i inicijativa i da odlučuju o suštinskim pitanjima na referendumu.

►► *Da biste stekli opći ili detaljni uvid u mogućnosti političkog sudjelovanja na nacionalnoj razini posjetite stranice Direct Democracy Navigator [direct-democracy-navigator.org] ili te informacije potražite u službi za informiranje svog nacionalnog parlamenta.*

Moja Europa: transnacionalna razina

Europska unija prva je svjetska transnacionalna demokracija. Kao građaninu ili građanki EU-a na raspolaganju su vam brojne mogućnosti da se vaš glas čuje – možete glasati i kandidirati se za Europski parlament [europarl.europa.eu], izravnije utjecati podnošenjem predstavke (Parlamentu) [petiport.europarl.europa.eu] ili pokrenuti europsku građansku inicijativu (upućenu Komisiji) [<https://citizens-initiative.europa.eu/hr>]. No, ni to nije sve! Saznajte više o drugim dostupnim instrumentima u sljedećem odjeljku „Moj glas u Europi“.

MOJ GLAS U EUROPI

Dobro došli na veliku scenu europske politike

Europsko upravljanje bitnije je nego ikada. Odluke donesene na razini EU-a imaju golem utjecaj na naš svakodnevni život na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini. U EU-u se zajedno dogovaramo o pitanjima kao što

su sporazumi o slobodnoj trgovini s drugim zemljama, o tome kako očuvati naše morske resurse ili koja pravila primijeniti kako bi se u gospodarstvu osiguralo slobodno i pravedno tržišno natjecanje.

Budući da je EU moderna predstavnička demokracija sa sustavom podijeljenih ovlasti i specijaliziranim institucijama, građanima EU-a nije uvijek lako samostalno prepoznati i ocijeniti postupak stvaranja politika, kao ni na njega utjecati u pravom trenutku i na najučinkovitiji način.

Upoznajmo se, dakle, s nizom načina na koje kao građani i građanke možemo birati razne institucije i povjeravati im određene zadaće te postati dionici u postupku donošenja odluka u EU-u:

1. Redovito biramo nacionalne parlamente u **glavnim gradovima svojih država** i parlament **Europske unije**. I sami se možete kandidirati za neki položaj.
- **Izbori za nacionalni parlament** od presudne su važnosti za postupak donošenja odluka u EU-u jer utječu na sastav nacionalne vlade (a često i na izbor šefa države). Sama nacionalna vlada dio je **Europskog vijeća i Vijeća Europske unije**, dviju od sedam institucija EU-a. Međutim, nacionalni parlament utječe i na zakonodavni postupak EU-a.

- **Izbori za Europski parlament** (EP) najizrazniji su instrument javnog utjecaja na razini EU-a. S vremenom su se ovlasti te skupštine koju čini 705 članova znatno povećale te su danas u mnogočemu jednake ovlastima Vijeća Europske unije (sastavljenog od vlada država članica).

2. Izravni izbori za nacionalne parlamente i Europski parlament imaju i neizravne posljedice: primjerice, nacionalne vlade i Europski parlament ključni su za sastavljanje **Europske komisije**. Ona je izvršno tijelo EU-a odgovorno za zakonodavne prijedloge, provedbu odluka i upravljanje svakodnevnim poslovima. Odluke koje Europljani donesu na izborima utječu čak i na sastav drugih institucija EU-a, uključujući europske sudove, Ured europskog ombudsmana, savjetodavni Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) i Europski odbor regija.

3. Europska unija nije samo sustav **predstavničke vlasti**, ona je moderna **predstavnička demokracija** utemeljena na svakodnevnom sudjelovanju građana EU-a. To načelo sadržano u Ugovoru o Europskoj uniji (UEU) utječe na funkcioniranje Europske unije. Ukratko, građani EU-a nisu na velikoj sceni europske politike samo na dan izbora, već svoje

mišljenje mogu izraziti svakog dana! Iz tog je razloga EU uveo sveobuhvatan paket participativnih instrumenata koji povezuje građane, institucije, postupke oblikovanja politika i donošenja odluka.

4. Iako imate pravo svakodnevno sudjelovati u poslovima EU-a, većina nas za to nema ni vremena, ni znanja i iskustva, ni sredstava. Stoga je vrlo važno da pomno odaberete najbolji trenutak, najbolje suradnike i najbolji instrument kako bi se vaš glas čuo na učinkovit i održiv način. Da biste to postigli, možete se opredijeliti za trajniju ulogu na sceni (primjerice u svojstvu izabranog dužnosnika, zaposlenika ili predstavnika civilnog društva) ili za jednokratni angažman usmjeren na određeno pitanje – u 99 % slučajeva to je možda jedini način da uskladite svoju ulogu aktivnog građanina EU-a sa svim svojim drugim ulogama u javnom, privatnom i poslovnom životu.

KAKO USPJETI

Vaša ideja, problem, trenutak, tim i alat

Imate, dakle, sjajnu ideju. Sad je vrijeme za početna pitanja i odgovore!

Europski građani, sad vi odlučujete! Možda imate sjajnu ideju kako promijeniti Europu ili tek sitan problem povezan s pokretanjem poslovanja preko granice. Možda želite pokrenuti veliku kampanju protiv nekog od aktualnih europskih zakona ili se čak požaliti na dužnosnika EU-a. Postoji 101 razlog da postanete aktivni građanin EU-a, ali samo je nekoliko ključnih pitanja koja trebate razmotriti prije nego što krenete u akciju:

Vaš problem: ima li europsku dimenziju?

Europska unija bavi se brojnim pitanjima. Neki će reći da ih je previše, a drugi vjeruju da ih je premalo. No neovisno o toj važnoj raspravi, EU ima jasan popis pitanja u pogledu politika (utemeljen na njegovim ugovorima i dogovorenih među svim državama članicama) kojima se bavi, bilo u okviru isključivih, podijeljenih ili podupirućih nadležnosti. Dakle, kad želite pokrenuti pitanje iz bilo kojeg područja, provjerite pripada li ono uopće europskoj razini. Možda se to pitanje zapravo može na učinkovitiji način riješiti na lokalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini.

Vaš trenutak: kad je pravo vrijeme da se aktivirate?

Odabir pravog trenutka od ključne je važnosti želite li da se vaš glas zaista čuje. Možete nastupiti prerano i proći nezapaženo ili možete zakasniti, jer su odluke već donesene. No između ta dva vremenska okvira pruža vam se širok raspon mogućnosti za djelovanje. Primjerice, želite li pokrenuti novu ideju, trebat će vam mnogo strpljenja i sredstava da privučete pozornost i dobijete odgovor, ali niste pretjerano ograničeni u odabiru pravog trenutka za djelovanje. Međutim, želite li utjecati na aktualne javne rasprave na razini EU-a u pogledu određenog pitanja, morate provjeriti u kojoj je fazi (zakonodavnog) postupka ta rasprava. EUR-LEX (eur-lex.europa.eu) su vrlo korisne internetske stranice za tu namjenu. Portal Europske komisije „Iznesite svoje mišljenje“ (ec.europa.eu/have-your-say) također je namijenjen prikupljanju stajališta u svakoj fazi zakonodavnog postupka. Odabir trenutka utječe i na vrstu suradnika koji su vam potrebni, kao i na izbor participativnog instrumenta.

Vaši suradnici: planirate li zajedničko djelovanje?

Rješavanje europskog pitanja na europskoj razini u većini će slučajeva iziskivati čvrsto partnerstvo s drugim građanima i/li organizacijama civilnog društva. Razlog je jednostavan: najprije morate uvjeriti brojne druge dionike (druge građane EU-a, ali i izabrana tijela i institucije EU-a) da biste postigli rezultat. Međutim, katkad čak i snažno i predano djelovanje pojedinca može donijeti promjenu: to posebice vrijedi u slučajevima kad ste žrtva lošeg upravljanja, ako su vam prava narušena ili ako ste jednostavno upozorili na pitanje koje izaziva zabrinutost kod šire javnosti. S druge strane, bilo bi mudro doprijeti do što većeg broja ljudi na međunarodnoj razini jer će time i vaše pitanje/prijedlog/ideja pobuditi veće zanimanje i poštovanje institucija EU-a bude li iza toga stajao istinski europski tim aktivnih građana. Kad je riječ o europskoj građanskoj inicijativi, primjerice, postoji čak i uvjet da vaš tim mora činiti najmanje sedam građana EU-a iz najmanje sedam država članica EU-a.

Vaš instrument: koji oblik sudjelovanja odabrati?

Ključ uspjeha bit će u odabiru najboljeg raspoloživog participativnog instrumenta za vaše pitanje. Većina instrumenata namijenjena je skupini građana (ili čak organizacijama civilnog društva), no građani ih mogu rabiti i samostalno, primjerice podnošenjem pritužbe Uredu ombudsmana, korištenjem internetske mreže SOLVIT za rješavanje prekograničnih pitanja ili podnošenjem predstavke Parlamentu EU-a. Drugi participativni instrumenti iziskuju pak zajedničko djelovanje od samog početka, na primjer europska građanska inicijativa. Takvo djelovanje olakšava činjenica da je u većini slučajeva participativnim projektima na razini EU-a moguće upravljati putem interneta. Dakle, iako ne trebate kupiti poštansku marku kako bi se vaš glas čuo, morate biti spremni na putovanje u nekom trenutku, možda u Bruxelles na sastanak s predstavnikom neke institucije ili u selo preko granice u kojem imate partnere koji vas podupiru.

Razmatranje tih pitanja i pažljiv odabir odgovarajućih rješenja iziskuje vrijeme. Međutim, budući da se spremate promijeniti Europsku uniju — transnacionalnu političku zajednicu 450 milijuna ljudi — kvalitetna je priprema ključ uspjeha. Stoga pamet u glavu — i u akciju!

EUROPSKA PITANJA

od poljoprivrede do istraživanja

Europska su pitanja bitna – i na lokalnoj, i na regionalnoj, i na nacionalnoj razini

Događaji u EU-u od presudne su važnosti za sve europske građane – na svim razinama. A kako bi se vaš glas čuo, ključno je razumjeti tko odlučuje o kojim europskim pitanjima.

U skladu s Ugovorom o funkcioniranju Europske unije (Glava I.), tri su različite vrste nadležnosti EU-a: isključiva (EU sam donosi odluke), podijeljena (EU donosi odluke zajedno s državama članicama) i podupiruća (EU podržava države članice).

Na temelju tih ovlasti, politike se oblikuju provedbenim aktima, uredbama, direktivama, zakonskim aktima ili jednostavno odlukama institucija bez ikakvog formalnog učinka na zakonodavstvo. Nadalje, tu su i odluke Parlamenta, sudova, savjetodavnih tijela kao što su Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) i Europski odbor regija koje stvaraju različite poticaje i imaju različite učinke i posljedice – među ostalim i za druge razine upravljanja.

Pitanja u isključivoj nadležnosti EU-a:

- carinska unija,
- utvrđivanje pravila o tržišnom natjecanju potrebnih za funkcioniranje unutarnjeg tržišta,
- očuvanje morskih bioloških resursa u okviru zajedničke ribarstvene politike,
- zajednička trgovinska politika,
- sklapanje međunarodnih sporazuma kad je to predviđeno zakonodavnim aktom,
- monetarna politika za države članice čija je valuta euro.

Pitanja u podijeljenoj nadležnosti EU-a:

- unutarnje tržište,
- socijalna politika,
- gospodarska, socijalna i teritorijalna kohezija,
- poljoprivreda i ribarstvo, osim očuvanja morskih bioloških resursa,
- okoliš,
- zaštita potrošača,
- promet,
- transeuropske mreže,
- energetika,
- područje slobode, sigurnosti i pravde,
- zajednički sigurnosni problemi u pitanjima javnog zdravlja,
- istraživanje, tehnološki razvoj i svemir,
- razvojna suradnja i humanitarna pomoć.

Pitanja u kojima EU ima podupiruće i koordinacijske nadležnosti:

- ekonomske politike,
- politike zapošljavanja,
- socijalne politike,
- zaštita i poboljšanje zdravlja ljudi,
- industrija,
- kultura,
- turizam,
- obrazovanje, strukovno obrazovanje, mladi i sport,
- civilna zaštita,
- administrativna suradnja.

Na temelju navedenog pregleda svoje djelovanje možete prilagoditi odgovarajućoj kategoriji nadležnosti (isključiva, podijeljena ili podupiruća) te u slučaju podijeljene ili podupiruće nadležnosti razmotriti mogućnost dodatnog djelovanja na nacionalnoj (ili drugoj) razini. Institucija EU-a kojoj želite iznijeti svoju ideju teško da će uopće ocijeniti prihvatljivim prijedloge djelovanja koji izlaze iz okvira navedenog iscrpnog popisa europskih pitanja.

►► ***Više informacija o podjeli nadležnosti unutar Europske unije možete naći ovdje:***
https://commission.europa.eu/about-european-commission/what-european-commission-does/law/areas-eu-action_hr

PAKET PARTICIPATIVNIH INSTRUMENTATA

Pritužbe, savjeti, savjetovanja, inicijative i drugi načini

Različiti transnacionalni participativni instrumenti: prebogati izbor?

Otkad je Europska unija prerasla obično međuvladino tijelo u kojemu se predstavnici nacionalnih vlada okupljaju kako bi iza zatvorenih vrata donosili odluke, iznose se prijedlozi za participativne instrumente te uvode praktični mehanizmi, a postojeći revidiraju kako aktivno građanstvo EU-a i participativna demokracija na transnacionalnoj razini ne bi ostali samo lijepa ideja nego kako bi postali svakodnevna praksa.

Kad se odlučite aktivirati kao građanin EU-a i svoju ideju/problem/prijedlog podignuti na transnacionalnu razinu, najprije pomno razmotrite dostupne participativne instrumente. U nastavku se navode zasad najvažniji:

Pritužba

Ako niste zadovoljni određenom mjerom povezanom s EU-om, možete uložiti službenu pritužbu Uredu europskog ombudsmana, s pomoću internetskog obrasca dostupnog na 24 službena jezika iz Ugovora. Važno: taj kanal nije dostupan samo građanima EU-a već i svim subjektima s boravištem u Europskoj uniji, uključujući poduzeća, udruženja i druga tijela registrirana u EU-u.

▶▶ ombudsman.europa.eu/en/make-a-complaint

Savjet u slučaju problema

Ako se kao građanin ili poduzeće EU-a (ili EGP-a) suočavate s preprekama u drugoj zemlji zbog toga što javna tijela ne primjenjuju zakonodavstvo EU-a, možete upotrijebiti SOLVIT – mehanizam Europske komisije za rješavanje problema. Ta internetska usluga na 25 jezika (jezici EU-a i norveški) bavi se i prekograničnim problemima koji su nastali uslijed nepravilne primjene zakonodavstva EU-a od strane javnih tijela u državama članicama EU-a.

▶▶ ec.europa.eu/solvit

Snaga potrošača

Ako, primjerice, kao potrošač imate poteškoća u ostvarivanju svojih prava ili tražite naknadu štete, Europska mreža potrošačkih centara može vam pomoći u pitanjima koja se odnose na neispravne proizvode ili neodgovarajuće usluge u bilo kojoj od 30 zemalja (EU/EGP – jezici EU-a, norveški i islandski).

►► https://commission.europa.eu/live-work-travel-eu/consumer-rights-and-complaints/resolve-your-consumer-complaint_hr

Obrazovanje i rad

Ako tražite posao ili vas zanimaju mogućnosti obrazovanja bilo gdje u Europi, na raspolaganju vam stoji EURES – mreža Europske službe za zapošljavanje – usluga dostupna na svim službenim jezicima EU-a, norveškom i islandskom, koja nudi instrumente tražiteljima zaposlenja i poslodavcima (na jesen 2023. ondje se moglo pronaći čak 3,9 milijuna slobodnih radnih mjesta i milijun životopisa).

►► ec.europa.eu/eures

Savjetovanje

Tijekom izrade novih politika ili zakonodavnih akata, Europska komisija vrlo često organizira javnu raspravu o predmetnom pitanju. To je odlična prilika da se vaš glas čuje već u ranoj fazi službenog postupka. Možete se prijaviti kako biste bili obaviješteni kada se pokrene javna rasprava o nekom pitanju koje vas zanima.

►► https://commission.europa.eu/law/contribute-law-making_hr

Posredno djelovanje

Nekoliko institucija EU-a pomaže građanima da se njihov glas čuje na razini EU-a. Te institucije uključuju Europski parlament (i vašeg zastupnika u Europskom parlamentu), Europski gospodarski i socijalni odbor i Odbor regija.

►► **Europski parlament:** europarl.europa.eu/at-your-service/hr/

►► **Europski gospodarski i socijalni odbor:** eesc.europa.eu/hr/our-work

►► **Europski odbor regija:** cor.europa.eu/hr/our-work

Predstavka

Jedno od temeljnih prava europskih građana jest da svaki građanin ili građanka, pojedinačno ili zajedno s drugima, u bilo kojem trenutku može ostvariti svoje pravo na upućivanje predstavke Europskom parlamentu u skladu s člankom 227. Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Važna napomena: to pravo imaju sve osobe s boravištem u EU-u, kao i udruge i poduzeća sa sjedištem unutar Unije. Vaša predstavka može predstavljati pojedinačni zahtjev, pritužbu ili primjedbu u pogledu primjene prava EU-a ili poziv Europskom parlamentu da zauzme stajalište o određenom pitanju.

►► petiport.europarl.europa.eu

Europska građanska inicijativa

omogućuje da milijun građana iz najmanje sedam država članica EU-a zatraži od Europske komisije da donese zakonodavne prijedloge u područjima koja su u njezinoj nadležnosti. Organizatori građanske inicijative imaju godinu dana da prikupe potrebnu

potporu. Potpise u svakoj državi članici mora ovjeriti nadležno tijelo, a mogu se prikupljati putem interneta. Organizatore uspješnih inicijativa Komisija potom poziva na sastanak, a Europski parlament na javno saslušanje. Komisija u roku od šest mjeseci mora proučiti inicijativu i odlučiti kako će postupiti.

►► europa.eu/citizens-initiative/

Kada razmatrate koje ćete sredstvo djelovanja upotrijebiti, pokušajte utvrditi i koju vrstu djelovanja namjeravate poduzeti: želite li temama kojima se EU bavi pridodati neko novo pitanje? Ili, naprotiv, želite li nešto obustaviti? Možda želite poboljšati postojeću zadaću? Ili, zašto ne biste upotrijebili jedan od tih instrumenata kao dodatni adut koji nadopunjuje druge oblike djelovanja u koje ste uključeni? Kao što vidite, postoje brojni načini da postanete aktivni građanin EU-a, a u sljedećem odjeljku možete doznati više o najmoćnijem od njih — europskoj građanskoj inicijativi.

VODIČ ZA EGI

Kako koristiti Europsku građansku inicijativu

Europska građanska inicijativa: prvi korak prema izravnoj transnacionalnoj demokraciji

Europsku građansku inicijativu nazivaju „najvećom inovacijom transnacionalne demokracije” otkad su, prije više od četiri desetljeća, uvedeni izravni izbori za Europski parlament. Mi, građani i građanke Europske unije sad imamo isto pravo kao i većina u Europskom parlamentu i države članice u određivanju političkog programa čitavog kontinenta. Instrument koji se ustrajno upotrebljava: od njegova pokretanja 2012. podneseno je više od 100 zahtjeva u pogledu EGI-ja.

U nastavku su ključne činjenice o europskoj građanskoj inicijativi (EGI):

- Kako bi je Europska komisija razmotrila u političkom smislu, europsku građansku inicijativu treba, u roku od jedne godine od početka prikupljanja izjava o potpori, podržati najmanje milijun građana EU-a iz najmanje sedam od 27 država članica. U svakoj od tih sedam država članica mora postojati minimalan broj potpisnika.
- Europska građanska inicijativa može se pokrenuti u svim područjima u kojima je Komisija ovlaštena podnositi zakonodavne prijedloge, primjerice u području okoliša, poljoprivrede, prometa, javnog zdravstva ili međunarodne trgovine.
- Kako bi pokrenuli građansku inicijativu, građani moraju osnovati „skupinu organizatora” koju čini najmanje sedam građana EU-a koji imaju prebivalište u najmanje sedam država članica. Članovi skupine moraju biti građani EU-a.
- Inicijativu mogu podržati svi građani EU-a koji su napunili dovoljno godina za glasanje na izborima za Europski parlament (16 godina u Estoniji, Austriji, Malti, Belgiji i Njemačkoj, 17 u Grčkoj i 18 u svim ostalim državama članicama). Kako bi podržali inicijativu, građani moraju ispuniti poseban obrazac s izjavom o potpori koji osiguravaju organizatori, u tiskanom obliku ili na internetu.
- U roku od jednog mjeseca od primitka uspješne europske građanske inicijative, Komisija će se sastati s organizatorima koji svoju inicijativu potom mogu predstaviti na javnom saslušanju u Europskom parlamentu, a Komisija će zatim u roku od šest mjeseci dati službeni odgovor. Ako Komisija odluči podnijeti zakonodavni prijedlog, započinje uobičajeni zakonodavni postupak.

Iako je službeno pravo pokretanja paneuropskog zakonodavstva isključivo pravo Europske komisije, europska građanska inicijativa instrument je kojim se utječe na program rada. To je ujedno i korak ka budućnost participativne politike: izravniji je, transnacionalniji i digitalniji nego bilo koji instrument ikad prije u EU-u te je potaknuo brojne države članice da uvedu slične instrumente za utjecanje na program rada.

Zbog toga EGI nije samo još jedno pravo predstavlja, već ponajprije predstavlja pravo običnih građana da aktivno sudjeluju u određivanju tema koje će institucije EU-a uvrstiti u svoj program. Od 2012. godine podneseno je više od 100 EGI-ja Europskoj komisiji koja je odbila registrirati njih 26 jer, prema njezinu mišljenju, nisu ispunjavali formalne uvjete. U nekoliko slučajeva – primjerice, EGI-ji za ukidanje sporazuma TTIP i inicijativa Paketa mjera za zaštitu manjina (Minority SafePack) – Sud Europske unije kasnije je obvezao Komisiju da registrira inicijativu.

Europska građanska inicijativa temelji se na pravnom okviru koji obuhvaća Ugovore EU-a, sekundarno europsko pravo i nacionalno zakonodavstvo. Potvrđivanje internetskog sustava za prikupljanje potpisa i provjera izjava o potpori uređuju se nizom propisa na nacionalnoj razini, a najvažniji europski pravni dokumenti su sljedeći:

- **Temelj:** Glava II. (članak 11. stavak 4.) Ugovora o Europskoj uniji (UEU), Odredbe o demokratskim načelima; Povelja Europske unije o temeljnim pravima (Službeni list Europske unije C83/389 od 30. ožujka 2010.)
- **Uredba:** Uredba o europskoj građanskoj inicijativi (EU) 2019/788 s Prilozima (Službeni list Europske unije L130/55 od 17. svibnja 2019.)
- **Provedba:**
Europski parlament: pravila 222. i 230. Poslovnika Europskog parlamenta [europa.eu/doceo/document/RULES-9-2020-02-03-TOC_HR.html].

Važna napomena: u skladu s Uredbom o europskoj građanskoj inicijativi (poglavlje V., članak 25.) službeno preispitivanje primjene EGI-ja mora se provoditi svake četiri godine.

►► **Cjeloviti regulatorni okvir EGI-ja:** europa.eu/citizens-initiative/how-it-works/regulatory-framework_hr

►► **Provjera i potvrđivanje EGI-ja od strane država članica:** europa.eu/citizens-initiative/authorities-verification-and-certification-statements-support_hr

Europska građanska inicijativa: brojni načini djelovanja

Europsku građansku inicijativu katkad uspoređuju sa švicarskim nožićem – pametno osmišljenim, prilagodljivim višenamjenskim alatom. Budući da je EGL instrument kojim se može koristiti gotovo 450 milijuna građana EU-a u 27 država članica (i diljem svijeta, ako ste građanin EU-a, a živite izvan Unije), tiče se samog poimanja demokracije i funkcionira na transnacionalnoj razini.

Na temelju iskustava iz prvih 100 inicijativa podnesenih od 2012. do 2019. godine, na snagu je 2020. stupila ažurirana i pristupačnija inačica EGL-ja. Četvrtina inicijativa odbijena je zbog strogog tumačenja i primjene uredbe Komisije. Međutim, na temelju novih pravila organizatori i Komisija dobili su više vremena za pronalazak rješenja, uključujući mogućnost registriranja samo prihvatljivih dijelova inicijative. Više vremena predviđeno je i za pripremu početka prikupljanja potpisa te svih ostalih koraka u tom postupku.

U postupku EGL-ja postoje tri različite vrste uloga: organizator, pružatelj potpore i promatrač.

Kao organizator(i) nalazite se u samom središtu postupka jer ste odgovorni za sve ključne korake predviđene uredbom o europskoj građanskoj inicijativi. Odgovorni ste i za predstavljanje inicijative pred institucijama, građanima koji podupiru vašu inicijativu i cijelom Europom. Stoga vam je potrebno mnogo pomnog promišljanja, strpljenja, predanosti te intenzivnog bavljenja komunikacijskim aktivnostima i odnosima s javnošću.

Od vas se **kao od podržavatelja** EGL-ja traži da, kao jedan od najmanje milijun ljudi u najmanje sedam država članica, dijelite određenu europsku ideju. Vaša je glavna uloga da postanete potpisnik određene europske građanske inicijative, što znači da trebate ispuniti „izjavu o potpori“ u tiskanom ili elektroničkom obliku. Pripazite

da je inicijativa koju potpisujete službeno registrirana.

Konačno, **kao promatrača** možda će vas zanimati čime se određena europska građanska inicijativa bavi, željet ćete je bolje razumjeti te ćete možda organizatorima, medijima, istraživačima i EU-u moći dati zanimljive ideje i primjedbe.

Nekoliko je aspekata koje trebate razmotriti kao organizatori, podržavatelji ili promatrači prije nego što pokrenete, potpišete ili komentirate određenu inicijativu. Ključno pitanje glasi: što se želi postići određenom europskom građanskom inicijativom? Koji je vaš cilj? Želite li predložiti nešto novo u Europi? Ili želite obustaviti i ukinuti određenu politiku EU-a? Ipak, malo toga je samo crno ili bijelo, dobro ili loše – većinu toga jednostavno treba prilagoditi. Stoga će vas možda najviše zanimati izmjena dijelova određenog zakona EU-a. Možda ćete EGI željeti upotrijebiti i kao dodatni adut kojim ćete podržati već postojeći zakonodavni postupak. Ili pak svoju buduću kampanju za EGI vidite kao katalizator stvaranja šire transnacionalne mreže ili saveza? U konačnici, možda vam je primarni cilj upotrijebiti EGI kao instrument za kampanju kojom ćete temi za koju se zalažete ili svojoj organizaciji osigurati veći publicitet? Odluka je na vama!

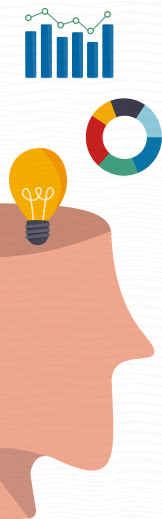
Mnogo je načina za djelovanje putem EGI-ja koji možete upotrijebiti kao:

- **akcelerator**, kojim ćete EU potaknuti da učini nešto novo. U tom slučaju morate biti vrlo strpljivi jer će trebati puno vremena da tu vrstu EGI-ja provedete do kraja. Najprije morate pronaći odgovarajuću i primjenjivu pravnu osnovu, a kao glavnu nagradu za vaš trud trebate smatrati javnu raspravu o vašem prijedlogu;
- **kočnicu**, kojom ćete EU spriječiti da nešto učini. U tom je slučaju ključno da odaberete dobar trenutak u kojem ćete iznijeti svoje bojazni kako biste postigli što veći učinak i stekli što veću potporu, što znači da potpise trebate prikupiti brzo;
- **ventil za** poboljšanje postojećeg zakonodavstva EU-a. Ako želite riješiti određeni problem izmjenom konkretnog zakonodavstva, vaš pristup treba biti jednostavan. Europske građanske inicijative koje služe kao „ventil” često su presložene te ih nije lako objasniti, stoga se nastojte držati glavne ideje;
- **adut**, jer EGI koristite kao dodatni element kojim nastojte utjecati na oblikovanje europskih politika. No prije nego što pokrenete takav EGI, preispitajte svoj utjecaj i političku moć neovisno o inicijativi te procijenite kakvu bi vam dodatnu korist on mogao donijeti. Vaše namjere podržavateljima moraju biti jasne, a vi trebate biti svjesni mogućnosti povlačenja EGI-ja i pravodobne upotrebe te mogućnosti;

- **katalizator**, za uspostavu opsežnih saveza i mreža u čitavoj Europi. Ta je mogućnost posebno prikladna ako svoju inicijativu vidite kao dio dugoročnije strategije povezivanja ljudi diljem Europe i/ili pripreme europske izborne kampanje;
- **instrument**, kojim ćete vi i/ili vaša skupina dobiti veći publicitet. U tom slučaju za svoj EGI najprije trebate odabrati suštinsko pitanje koje je prikladno i lako razumljivo. O svojim ciljevima trebate govoriti što otvorenije kako ne biste obmanuli moguće potpisnike.

Završna napomena: EGI pruža brojne mogućnosti, no sve naposljetku ovisi o vašem razumijevanju i sposobnosti da procijenite njegove mogućnosti i ograničenja. Poznavanje višenamjenskih mogućnosti tog novog transnacionalnog i participativnog postupka omogućit će vam da razvijete realna očekivanja, a time i realan pristup vašoj strategiji i odlukama.

Europska građanska inicijativa: program EU-a u deset koraka

Razmišljate o pokretanju vlastite europske građanske inicijative? Za to će vam trebati najmanje tri godine, a vjerojatno i više (te znatna sredstva). No, ako tome pristupite mudro i oprezno, mnogo ćete toga spoznati i naučiti tijekom samog postupka te ćete (nadamo se) postati kadri donijeti istinske promjene u Europu. U nastavku je deset glavnih koraka koje možete očekivati u postupku europske građanske inicijative:

Prvi korak: Ideja

Imate ideju, projekt ili nešto što vas zabrinjava, a smatrate da bi Europska unija o tome mogla donijeti određenu politiku. Najprije provjerite postoje li drugi, možda jednostavniji i pristupačniji instrumenti putem kojih možete upoznati javnost sa svojim stavom o toj temi. Ako se odlučite za EGL, prijedite na drugi korak.

Drugi korak: Znanje

Europska građanska inicijativa postupak je koji podrazumijeva brojne pravne i političke posljedice. Doznajte sve o mogućnostima i ograničenjima tog postupka kad je riječ o promicanju vaše buduće inicijative. Osigurajte potporu već u ranoj fazi obraćanjem Forumu europske građanske inicijative (za više pojedinosti vidjeti odjeljak o potpori). Potom pokušajte procijeniti vrijedi li se upuštati u takav pothvat. Ako smatrate da vrijedi, prijedite na treći korak.

Treći korak: Ciljevi

Još jedna važna provjera prije nego što poduzmete prve službene korake: što želite postići svojom inicijativom i što objektivno možete očekivati da ćete postići? Odredite cilj, opseg i konkretnu namjenu svoje inicijative. Predstavite svoju inicijativu na jednostavan, svima razumljiv način. U ovom koraku može biti korisno detaljnije proučiti iskustva prethodnih organizatora europskih građanskih inicijativa.

Četvrti korak: Oblik

Formulacija i objašnjenje vašeg početnog prijedloga moraju biti razumljivi na mnogo različitih jezika i u još više političkih kultura diljem Europe. Sada je trenutak da se upoznate i sa službenim internetskim sustavom prikupljanja potpisa, koji EU osigurava besplatno, i da iskoristite svu dostupnu potporu.

Peti korak: Registracija

To je prva službena prepreka brojnim „skupinama organizatora” jer je za registraciju potrebno ispuniti određene kriterije. Najvažniji je da prijedlog vaše inicijative ne izlazi očigledno iz okvira nadležnosti Komisije. I u ovom koraku može vam pomoći Forum europske građanske inicijative. Zatim je vrijeme da podnesete svoju europsku građansku inicijativu na službenim internetskim stranicama uz navođenje naslova i ciljeva svojeg prijedloga. Ovisno o potrebi za izmjenom i ažuriranjem vašeg prijedloga Komisija će registrirati (ili odbiti) vaš EGL u roku od dva do četiri mjeseca. Nakon registracije Komisija će prevesti naslov i ciljeve vašeg prijedloga na sva 24 službena jezika.

Šesti korak: Prikupljanje potpisa

Sad slijedi za vas najbolji i istodobno najteži dio: u svoju ideju morate uvjeriti više od milijun Europljana u najmanje sedam država članica u manje od godinu dana. Za taj se pothvat trebate pripremiti mnogo ranije stvaranjem paneuropske mreže partnera koji će poduprijeti vašu inicijativu diljem Europe. Nakon službene registracije morate započeti prikupljanje potpisa u roku od šest mjeseci. Komisiju morate obavijestiti o tome 10 radnih dana prije datuma početka koji odaberete kako bi se mogli objaviti početni i završni datumi jednogodišnje faze prikupljanja potpisa. Imajte na umu da ćete morati upotrebljavati različite obrasce o potpori u skladu s državljanstvom potpisnikâ. To znači da svi potpisnici jedne vrste obrasca moraju biti državljani iste države članice EU-a

Sedmi korak: Dijalog

Bez komunikacije ne možete osigurati potporu: dijalog sa svim mogućim istomišljenicima, ali i sa skepticima, bit će od ključne važnosti za trajni uspjeh vaše inicijative. Stoga aktivnosti u cilju prikupljanja potpisa nadopunite kampanjom u (društvenim) medijima i na javnim događanjima. I u ovom koraku vrlo je korisno učiti iz iskustava prethodnih EGL-ja. Ljudi koji su radili na njima mogu podijeliti bogato iskustvo i znanje.

Osmi korak: Pragovi

Morat ćete ispuniti cijeli niz zahtjeva i prevladati brojne prepreke prije konačnog podnošenja svoje inicijative Europskoj komisiji sa svim potrebnim ovjerama. Najprije morate dostaviti prikupljene izjave o potpori raznim nacionalnim tijelima u roku od tri mjeseca od završetka faze prikupljanja potpisa. Ta tijela imaju najviše tri mjeseca da potvrde i ovjere potpise. Nakon toga vi kao „skupina organizatora” imate još tri mjeseca za pripremu konačnog podnošenja ovjera Komisiji. Za provedbu tih zahtjevnih aktivnosti u okviru vaše inicijative potreban vam je pouzdan i dobro pripremljen tim za upravljanje. Banalne pogreške mogu prouzročiti velike dodatne troškove, odgode i nezadovoljstvo.

Deveti korak: Komunikacija

Podnošenje EGL-ja tek je početak još jednog važnog poglavlja: komunikacije o službenoj temi EU-a zahvaljujući čemu ćete se naći u središtu političke scene. Nakon što vaša inicijativa bude priznata kao uspješna, otvorit će vam se nove mogućnosti u okviru službenih razgovora s Komisijom i javnog saslušanja u Europskom parlamentu.

U roku od jednog mjeseca od uspješnog podnošenja vašeg EGL-ja, bit ćete pozvani na službeni sastanak s Komisijom kako biste raspravljali o vašem prijedlogu, a sljedećih ćete mjeseci biti pozvani da izlažete na javnom saslušanju u Europskom parlamentu. Druge institucije EU-a kao što su Europski gospodarski i socijalni odbor i svi nacionalni parlamenti svih država članica EU-a također će o tome biti obaviješteni. Tad ćete imati odličnu priliku da uvjerite još više ljudi, u najboljem slučaju upravo onih čija će potpora biti presudna!

Deseti korak: Zaključci

Stigli ste do kraja vrlo napornog pothvata koji vas je, nadamo se, također osnažio u političkom pogledu. Nemojte zaboraviti obaviti i sav administrativni posao – u pogledu dokumentacije i evaluacije – kako biste izvukli zaključke (i podijelili ih s drugima). Kao dio druge generacije EGL-ja (koja počinje 2020.) ulazite u povijest.

►► *Hodogram zakonodavnog postupka i vremenski okvir:* [europa.eu/citizens-initiative/how-it-works_hr](https://europea.eu/citizens-initiative/how-it-works_hr)

Europska građanska inicijativa ili kako ostvariti istinski doprinos

Pokret za život: One of Us („Jedan od nas“)

Inicijativa One of Us bila je jedna od prvih europskih građanskih inicijativa u okviru koje se uspjelo prikupiti više od milijun potpisa. Inicijativa se bavila pitanjem dostojanstva, prava na život i integriteta svakog ljudskog bića od njegova početka. Glavni je cilj bio obustaviti financiranje EU-a za aktivnosti koje uključuju ljudske zametke, osobito u istraživanjima, javnom zdravstvu i razvojnoj pomoći. Europska komisija odlučila je da neće provesti zakonodavnu reviziju jer je smatrala da je postojeći zakonodavni okvir prikladan. Organizatori su podnijeli žalbu, ali je Sud nije prihvatio.

►► *Internetske stranice inicijative:*
oneofus.eu

►► *Službeni registar EGI-ja:* europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2012/000005_hr

Zaštita životinja: zabrana vivisekcije

Cilj inicijative Stop vivisection („Ne vivisekciji“) bio je ukidanje pokusa na životinjama. Kampanju su podržali savez u kojem je bilo okupljeno više od 250 udruga za zaštitu životinja diljem EU-a, znanstvene organizacije i poduzeća koja prodaju proizvode koji nisu testirani na životinjama te je prikupljeno 1,17 milijuna potpisa građana EU-a koji su iskazali svoju potporu. Europska komisija dijelila je mišljenje organizatora da bi trebalo ukinuti testiranje na životinjama, no nije prihvatila da znanstvena načela obvezuju „životinjski model“.

►► *Internetske stranice inicijative:*
stopvivisection.eu

►► *Službeni registar EGI-ja:* europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2012/000007_hr

Zabrana pesticida: Zabrana glifosata

EGI Stop Glyphosate („Zabrana glifosata“) pokrenut je u siječnju 2017. i imao je tri cilja: zabraniti glifosat, provesti reformu postupka odobravanja pesticida i na razini EU-a utvrditi obvezne ciljeve smanjenja upotrebe pesticida. Glavni je cilj bio ostvariti budućnost bez pesticida. Organizatori su prikupili milijun potpisa u manje od šest mjeseci! Iako je Komisija odlučila da se glifosat neće zabraniti, obvezala se na zakonodavni prijedlog o povećanju transparentnosti u evaluaciji pesticida i poboljšanju kvalitete i neovisnosti znanstvenih studija koje čine temelj procjena koje provodi Europska agencija za sigurnost hrane. Komisija se obvezala i na reviziju Direktive o održivoj upotrebi pesticida.

►► **Internetske stranice inicijative:**
stopglyphosate.org/

►► **Službeni registar EGI-ja:** europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2017/000002_hr

Pravo na vodu: ljusko pravo

Inicijativa koju su 10. svibnja 2012. pokrenuli sindikati diljem Europe bila je jedna od prvih ikad registriranih inicijativa. Cilj je bio pozvati Europsku komisiju da podnese zakonodavni prijedlog kojim će se ostvariti ljudsko pravo na vodu i odvodnju, na način koji priznaju Ujedinjeni Narodi, i na osiguravanje vode i odvodnje kao svima neophodnih javnih usluga. Glavni je cilj kampanje bio da se zakonodavstvom EU-a naloži nacionalnim vladama da osiguraju i omoguće građanima dovoljno čiste pitke vode i odvodnju. Komisija je odlučila poduzeti mjere u različitim područjima u okviru inicijative (povećati transparentnost, potaknuti inovacije itd.) te donijela zakonodavni prijedlog o reviziji Direktive o vodi za piće, uključujući obvezu država članica da osiguraju pristup vodi najranjivijim skupinama.

►► **Internetske stranice inicijative:**
right2water.eu

►► **Službeni registar EGI-ja:** europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2012/000003_hr

Paket mjera za zaštitu manjina: zaštita raznolikosti u Europi

Kao što se i iz samog naziva ove inicijative može zaključiti, europskom građanskom inicijativom „Paket mjera za zaštitu manjina” Komisiji se predlaže cijeli paket mjera u kojemu su sadržani aspekti kao što su promicanje rjeđih jezika, zaštita nacionalnih manjina i istraživački programi o prednostima jezične i kulturne raznolikosti u Europskoj uniji. Inicijativa je pokrenuta 2013. Komisija je odbila njezinu registraciju, ali je Sud četiri godine kasnije tu odluku poništio. Nakon toga inicijativa je do proljeća 2020. prikupila više od milijun potpisa. Komisija je u svojem odgovoru na inicijativu iznijela stajalište da potpuna provedba postojećeg zakonodavstva i postojećih politika već nudi vrlo učinkovite mogućnosti za potporu ciljevima inicijative, pa stoga nije predložila nikakav pravni akt.

►► *Internetske stranice inicijative:*
minority-safepack.eu

►► *Službeni registar EGI-ja:* europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2017/000004_hr

Zaustavimo ekstremizam: potpora ljudskim pravima u EU-u

Ovom inicijativom, koja je registrirana u ljeto 2017., Europska komisija poziva se da donese prijedlog nove direktive o suzbijanju ekstremizma koja će sadržavati neutralnu definiciju ekstremizma, neovisno o njegovoj motivaciji, te obuhvaćati sva „djela čiji je cilj uništenje temeljnih prava”, kao i zabranu ekstremizma u školama i javnim ustanovama. Europskom direktivom u tom području trebali bi se omogućiti i odštetni zahtjevi potaknuti postojećim zakonodavstvom za suzbijanje diskriminacije radi djelotvorne zaštite žena, djece i osoba na radnom mjestu. Nakon jedne godine prikupljanja potpisa organizatori su objavili da su prikupili više od milijun izjava o potpori. U vrijeme pisanja ovog dokumenta inicijativa je u postupku provjere izjava o potpori.

►► *Internetske stranice inicijative:*
stop-extremism.eu

►► *Službeni registar EGI-ja:* europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2017/000007_hr

Okončajmo upotrebu kaveza: usmjerenost na veću dobrobit životinja

Ovom europskom građanskom inicijativom Komisiju se poziva da uvede jasno zakonodavstvo protiv korištenja kaveza u Europskoj uniji kako bi se prednost dala humanijem postupanju s uzgajanim životinjama. Organizatori su polagali posebne nade u zabranu upotrebe kaveza za svu perad, pojedinačnih staja za krmače i obora za telad itd. kako bi se osigurala sloboda kretanja životinja i kako bi životinje mogle biti međusobno blizu u svojim jatima i krdima. Europska građanska inicijativa „Okončajmo upotrebu kaveza” podnesena je Europskoj komisiji u listopadu 2020. Komisija je na inicijativu odgovorila 30. lipnja 2021. i obvezala se da će do kraja 2023. podnijeti zakonodavni prijedlog o postupnom ukidanju i konačnoj zabrani korištenja kaveza za sve životinjske vrste i kategorije navedene u inicijativi.

►► *Internetske stranice inicijative:*
endthecage.eu

►► *Službeni registar EGI-ja:* europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2018/000004_hr

Kohezijska politika za jednakost regija i održivost regionalnih kultura

Organizatori ove inicijative traže da se u kontekstu kohezijske politike posebna pozornost posveti regijama čije su nacionalne, etničke, kulturne, vjerske ili jezične karakteristike koje se razlikuju od karakteristika regija koje ih okružuju.

Komisija je registraciju te inicijative prvotno odbila 2013., ali je Sud šest godina kasnije tu odluku poništio. Organizatori su na kraju razdoblja prikupljanja potpisa, u svibnju 2021. (rok je bio odgođen zbog pandemije COVID-a 19), prijavili potporu 1 414 175 građana i građanki. Slijedi provjera izjava o potpori.

►► *Internetske stranice inicijative:*
www.nationalregions.eu

►► *Službeni registar EGI-ja:* europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2019/000007_hr

Spasimo pčele i poljoprivrednike! U smjeru poljoprivrede koja je pogodna za pčele i za zdrav okoliš

Ovom inicijativom, registriranom u rujnu 2019., želi se postići okolišna i socioekonomska održivost europske poljoprivrede s pomoću triju ciljeva, a to su: postupno ukidanje sintetičkih pesticida do 2035., obnova biološke raznolikosti u poljoprivredi i podrška poljoprivrednicima u prelasku na održivu poljoprivredu. U svojem odgovoru iz travnja 2023. Komisija je pozdravila tu inicijativu, koju je potpisalo 1 054 973 građana i građanki i prepoznala njezinu važnost. Međutim, nakon evaluacije iznijela je mišljenje da prijedlozi koji su već izneseni u europskom zelenom planu pružaju sveobuhvatan odgovor na ciljeve inicijative. Stoga je prioritet bio osigurati da suzakonodavci (Parlament i Vijeće) usvoje te prijedloge i da se oni brzo provedu.

►► **Internetske stranice inicijative:**
<https://www.savebeesandfarmers.eu>

►► **Službeni registar EGI-ja:** https://citizens-initiative.europa.eu/initiatives/details/2019/000016_hr

Stop rezanju peraja – stop trgovini

Ova inicijativa odraz je zabrinutosti javnosti o održivosti ribolova morskih pasa i trgovine morskim psima u svijetu. Komisija se poziva da poduzme dvije mjere: da zaustavi trgovinu odrezanim perajama morskih pasa u EU-u i da proširi Uredbu EU-a o zabrani rezanja peraja morskih pasa (uvoz, izvoz i provoz peraja morskih pasa). Nakon što je inicijativa prikupila 1 119 966 potpisa, Komisija ju je pozdravila u srpnju 2023. i obvezala se poduzeti mjere u svrhu razmatranja mogućnosti pokretanja zakonodavne inicijative, otpočinjanja procjene učinka, poboljšanja relevantnih statističkih podataka i suradnje s međunarodnim partnerima.

►► **Internetske stranice inicijative:**
<https://www.stop-finning-eu.org>

►► **Službeni registar EGI-ja:** https://citizens-initiative.europa.eu/initiatives/details/2020/000001_hr

Spasite kozmetiku proizvedenu bez okrutnosti – obvežite se na Europu u kojoj nema ispitivanja na životinjama

Budući da je prekršeno obećanje da u Europi životinje više neće patiti i da ih se neće ubijati zbog kozmetike, organizatori ove inicijative pozivaju na izmjenu zakonodavstva kako bi se zaštitila i ojačala zabrana ispitivanja na životinjama u kozmetičkoj industriji, promijenilo zakonodavstvo EU-a o kemikalijama i modernizirala znanost radi postupnog ukidanja svih ispitivanja na životinjama u EU-u. Pozdravljajući inicijativu, koja je prikupila 1 217 916 potpisa, i primajući na znanje činjenicu da su građani i građanke i dalje vrlo zabrinuti za dobrobit životinja, Komisija je istaknula vodeću ulogu EU-a u tom području. Uspostavila bi plan zakonodavnih i nezakonodavnih mjera za daljnje smanjenje ispitivanja na životinjama i, u konačnici, za postizanje regulatornog sustava koji ne uključuje životinje u okviru zakonodavstva o kemikalijama.

►► *Internetske stranice inicijative:*
<https://crueltyfreeeurope.org/save-cruelty-free-cosmetics>

►► *Službeni registar EGI-ja:* https://citizens-initiative.europa.eu/initiatives/details/2021/000006_hr

Za Europu bez krzna

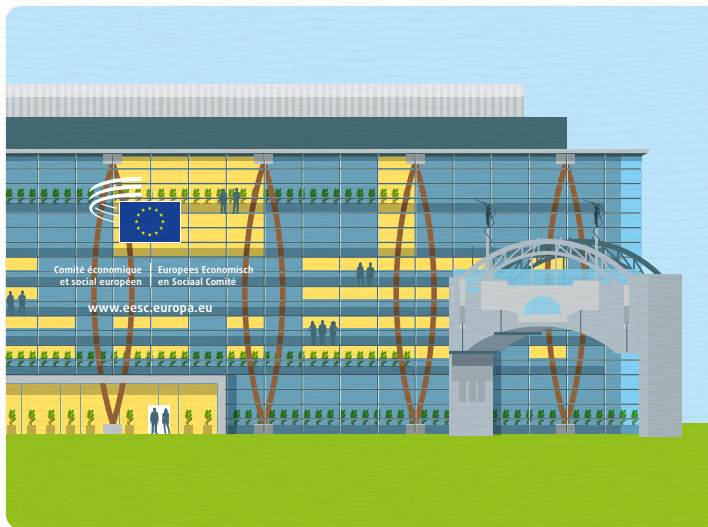
Ova inicijativa, koja je prikupila 1 502 319 provjerenih potpisa, potvrđena je kao valjana u lipnju 2023. To je deseta uspješna europska građanska inicijativa. Njezin je cilj zakonodavnim aktom zabraniti farme krznaša i stavljanje proizvoda od krzna na europsko tržište zbog okrutnih, neetičkih i neodrživih praksi potencijalno opasnih za zdravlje koje se u tom sektoru koriste. Europska komisija trenutačno razmatra inicijativu i treba odgovoriti na nju do sredine prosinca 2023.

►► *Internetske stranice inicijative:*
<https://furfreeeurope.eu>

►► *Službeni registar EGI-ja:* https://citizens-initiative.europa.eu/initiatives/details/2022/000002_hr

TRANSNACIONALNI MOST

Europski gospodarski i socijalni odbor

Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) jedna je od najstarijih institucija EU-a, uspostavljena Ugovorom iz Rima 1957. godine. Sastoji se od 329 članova i članica iz svih država članica EU-a koji predstavljaju poslodavce, zaposlenike i organizacije civilnog društva.

Uloga EGSO-a kao savjetodavnog tijela koje se bavi pitanjima demokracije nedavno je ojačana, čime je Odbor postao glavna poveznica (most) između europskog civilnog društva i institucija EU-a. Drugim riječima, EGSO danas omogućuje važnu infrastrukturu za pružanje podrške aktivnom građanstvu i participativnoj demokraciji.

Tijekom početnog razdoblja djelovanja europske građanske inicijative EGSO je razvijao neslužbenu infrastrukturu za pružanje podrške aktivnom građanstvu diljem EU-a, uključujući općenite savjete, pomoć pri prevođenju i održavanje savjetovanja u EGSO-u za potrebe europskih građanskih inicijativa u nastajanju. Većina tih usluga sad su dio regulatornih obveza koje zahtijevaju institucije EU-a, primjerice Europski parlament i Europska komisija.

Kao institucija koja u Uniji ima najviše iskustva u području potpore građanima EGSO nastavlja pružati informacije, smjernice i platforme organizacijama civilnog društva i ad hoc skupinama aktivnih građana koje su posvećene pretvaranju Europe u socijalno razvijenije mjesto koje počiva na načelima demokracije. Od 2012. EGSO je domaćin Dana europske građanske inicijative, godišnje konferencije koja se održava u Bruxellesu i omogućuje otvoreno i slobodno okupljanje stručnjaka EGL-ja i aktivista iz cijele Europe.

►► eesc.europa.eu/eci-day

Osim toga, EGSO poziva uspješne ili gotovo uspješne EGL-je na svoje plenarno zasjedanje, a tekuće EGL-je na sastanke skupina i stručnih skupina kao doprinos poboljšanju dijaloga između građana i institucija EU-a i boljem upoznavanju europske javnosti s inicijativama. Dosad su pozvani predstavnici i predstavnice inicijativa *„Zabrana glifosata“* (2017.), *„Paket mjera za zaštitu manjina“* (2018.), *„Zaustavimo ekstremizam“* (2019.), *„Okončajmo upotrebu kaveza“*, *„Eat ORIGINAL! Unmask your Food“* (2020.), *„Spasimo pčele i poljoprivrednike!“* i *„Za Europu bez krzna“* (2023.).

Osim ovog izdanja Putovnice za europsku demokraciju EGSO-a iz 2023., dostupne su i druge brojne publikacije i usluge, i to na 23 jezika [eesc.europa.eu/eci].

DODATNA PODRŠKA

Podršku možete pronaći svuda – samo je trebate iskoristiti

Kao građanin Europske unije doista niste sami. Takvih kao vi više je od 450 milijuna. Niste sami ni u traženju potpore vlade ili civilnog društva za svoju ideju. Od brojnih mogućnosti koje su vam na raspolaganju, za transnacionalnu potporu i savjete preporučujemo sljedeće organizacije i medije diljem Europe:

Europska građanska inicijativa

Forum europske građanske inicijative internetska je platforma za suradnju koja građanima pruža potporu u različitim fazama organiziranja europske građanske inicijative. Na forumu se mogu pronaći korisne informacije o EGL-ju, a osim toga, može se raspravljati i o politikama EU-a i potencijalnim inicijativama. Forum služi i kao pomoć u ranim fazama organizacije, od pronalaska partnera u drugim zemljama do traženja stručnih savjeta o kampanjama, prikupljanju sredstava i pravnim pitanjima. Cilj je potaknuti međudjelovanje između potencijalnih organizatora, građana i stručnjaka u vezi s temom europske građanske inicijative. Forum EGL-ja usluga je koju nudi Europska komisija, a njome upravlja Europska služba za građansku akciju (ECAS).

►► europa.eu/citizens-initiative-forum/

Korisnička podrška europske građanske inicijative pruža savjete i potporu građanima i organizacijama diljem EU-a koji razmatraju mogućnost pokretanja inicijative. Domaćin neovisne korisničke podrške jest Udruženje za europsku građansku inicijativu koje su osnovali organizatori i organizatorice dosadašnjih i tekućih EGL-ja. Korisnička podrška pomaže pojedinačnim europskim građanskim inicijativama u organizaciji kampanja i prikupljanju sredstava te davanjem pravnih savjeta.

►► citizens-initiative.eu

Internetska knjižnica EGL-ja Europska građanska inicijativa ima zanimljivu povijest koja seže do početaka Europske unije 1990-ih (nakon njezine službene preobrazbe iz unije ekonomske suradnje u političku uniju). Europski institut za inicijative i referendum (Initiative and Referendum Institute Europe), osnovan 2001. radi doprinosa razvoju EGL-ja, prikuplja najvažnije publikacije na internetu te vas na zahtjev može uputiti na dodatne izvore.

►► iri-europe.org/index.php/publications/european-citizens-initiative

Participativna demokracija

Aplikacija Europskog parlamenta Citizens' App internetska je aplikacija za pametne telefone u kojoj se mogu pronaći informacije o temama i lokacijama koje vas zanimaju. Obavješćuje vas o događanjima koja se održavaju u vašoj blizini; dodaje vaša omiljena događanja u vaš osobni kalendar; prikazuje vam najbolju rutu putem vaše omiljene aplikacije s kartama; omogućuje vam reprodukciju multimedijskog sadržaja kao što su videozapisi, podcasti i projekcije fotografija; moguće ju je pretraživati i dijeliti te se može prilagoditi i rangirati. Dostupna je u internetskim trgovinama Apple Store i Google Play na 24 jezika (Citizens' App).

▶▶ europarl.europa.eu/at-your-service/en/stay-informed/citizens-app

Democracy Community je transnacionalna mreža pobornika demokracije kojoj je domaćin organizacija Democracy International. Ta je platforma dostupna svima u svrhu informiranja, obrazovanja i umrežavanja te nudi priče o sudjelovanju i mogućnosti održavanja događanja. Možete registrirati sebe / svoju organizaciju / instituciju i izraditi profil pobornika demokracije.

▶▶ democracy.community

Europska služba za građansku akciju međunarodna je organizacija s paneuropskim članstvom. Njezina je misija osnažiti građane radi izgradnje uključivije i jače Europske unije promicanjem i obranom građanskih prava te razvojem i podupiranjem mehanizama za povećanje demokratskog sudjelovanja i angažmana građana i organizacija građana u EU-u.

▶▶ ecas.org

Platformu **Participo** osigurava OECD (Organizacija za gospodarsku suradnju i razvoj). Na njoj možete pronaći razne informacije o istraživanju i praksi u pogledu participativne i izravne demokracije na svim političkim razinama. Ta je platforma dio nastojanja OECD-a da istraži obrat paradigme iz tradicionalne predstavničke vlasti u modernu predstavničku demokraciju.

▶▶ oecd.org/gov/innovative-citizen-participation.htm

Građani i novinarstvo

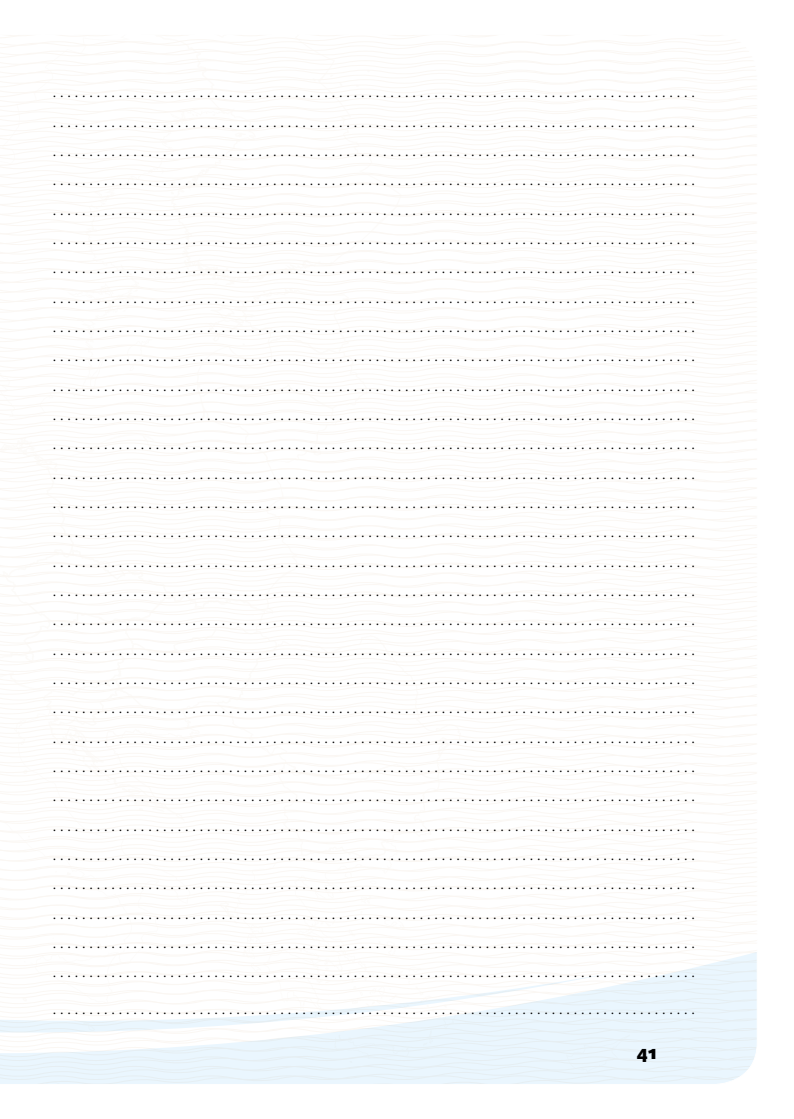
Euractiv povezuje aktivno europsko građanstvo sa stručnim novinarstvom na internetu te objavljuje članke, mišljenja, analize i osnovne informacije o svim političkim zbivanjima u cijeloj Europi, i to na 13 jezika – engleskom, francuskom, njemačkom, talijanskom, češkom, bugarskom, grčkom, hrvatskom, poljskom, rumunjskom, srpskom, španjolskom i slovačkom.

▶▶ euractiv.com

Izviješćivanje o modernoj participativnoj i izravnoj demokraciji glavna je zadaća **platforme #deardemocracy** na međunarodnom servisu švicarske radiotelevizije **Swissinfo**. Na njoj se objavljuju vijesti, mišljenja i osnovne informacije o aktivnom građanstvu i participativnoj demokraciji u svijetu na 10 jezika – engleskom, francuskom, njemačkom, španjolskom, arapskom, ruskom, kineskom, portugalskom, talijanskom i japanskom.

▶▶ swissinfo.ch/directdemocracy

Ova je publikacija ažurirana verzija Putovnice za europsku demokraciju koju je pripremio i napisao Bruno Kaufmann, dopisnik za temu globalne demokracije i jedan od direktora Globalnog foruma za neposrednu modernu demokraciju. Kontakt: send@brunokaufmann.email.

Europski gospodarski
i socijalni odbor

Rue Belliard/Belliardstraat 99
1040 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

www.eesc.europa.eu

Printed by the EESC-CoR Printing and Distribution Unit, Belgium

EESC-2023-85-HR

© Europska unija, 2024

Umnožavanje je dopušteno pod uvjetom da se navede izvor.
Za svaku upotrebu ili reprodukciju fotografija / ilustracija mora
se izravno tražiti dozvola vlasnika autorskih prava.

© Shutterstock, eamesBot

Print

QE-02-23-324-HR-C
ISBN 978-92-830-6331-5
doi:10.2864/719053

PDF

QE-02-23-324-HR-N
ISBN 978-92-830-6317-9
doi:10.2864/73952

HR

Ured za publikacije
Europske unije

